

Bizkaia

Arrazola (Atxondo):
Arrieta: ejsátoñú
Bakio: tórnílo, *yraðjáðoř
Bermeo: [ez da galdetu]
Berriz:
Bolibar: tjábeta
Busturia:
Dima:
Elantxobe: [ez da galdetu]
Elorrio: marípoşa, *yraðjáðoř
Errigoiti: larátro (?)
Etxebarri: [ez da galdetu]
Etxebarria:
Gamiz-Fika: galyá
Getxo: tórnú, *graðwaðoř
Gizaburuaga: [ez da galdetu]
Ibarruri (Muxika): [ez da galdetu]
Kortezubi: yráðjetako
Larrabetzu: tórnú
Laukiz: tjóri
Leioa: bušterí, yiltse
Lekeitio: tópe
Lemoa:
Lemoiz:
Mañaria:
Mendata: toñnílo
Mungia: twérka (?), tórnú
Ondarroa: [ez da galdetu]
Orozko: yraðeáðoř
Otxandio: máripoşa
Sondika: maníle
Zaratamo: eškútoñnílo (?)
Zeanuri: *yraðeaðóre
Zeberio: yraðiaðóř, usílo
Zollo (Arrankudiaga): yraðjáðoř
Zornotza: yraðjaðoř

Araba
Aramaio: tórnílo, kářaka, *yřárjaðoř

Gipuzkoa
Aia: ołář
Amezketa: gálga
Andoain:
Araotz (Oñati): ejgráne
Arrasate: mwéle, yraðiaðore

Arroa (Zestoa): yraðúaðoré
Asteasu: yalyá, graðúatseko
Ataun: yalyá
Azkoitia: *yraðúaðoré
Azpeitia:
Beasant: graðúats^{eyo} maníleá (mark.), graðúaðoreá (mark.)
Beizama: graðúaðoré, *galyá
Bergara: marípoşa
Deba:
Donostia: marípoşa, gráðua
Eibar:
Elduain: gráðue (mark.) (?)
Elgoibar:
Errezil: yalyá
Ezkio-Itsaso: maníþel, *graðúaðoré
Getaria: yalyá
Hernani: yalyá
Hondarribia: galyá
Ikaztegieta: graðú, *gálga
Lasarte-Oria: graðúaðoriá (mark.), *galgá
Legazpi: yalyá
Leintz Gatzaga: yraðúaðore
Mendaro: yraðiaðio
Oiartzun: galyá
Oñati: [ez da galdetu]
Orexo: gálga
Orio: yalyá
Pasaia:
Tolosa: graðúatseko, *yalgá
Urretxu: yraðúaðoré
Zegama:

 **Nafarroako Foru Komunitatea**

Abaurregaina / Abaurrea Alta: [ez da galdetu]
Alkotz: [ez da galdetu]
Aniz:
Arbizu: [ez da galdetu]
Beruete:
Donamaria:
Dorrao / Torrano: yraðjáðoré
Erratzu:
Etxalar:
Etxaleku: [ez da galdetu]
Etxarri (Larraun):
Eugi: [ez da galdetu]
Ezkurra: éŋgranéa

Gaintza:
Goizueta: frénoj góiko aró:a (mark.) (?), *yálgá
Igoa:
Jaurrieta: [ez da galdetu]
Leitza:
Lekaroz:
Luzaise / Valcarlos:
Mezkiritz: [ez da galdetu]
Oderitz:
Suarbe:
Sunbillia: niþel
Urdiain:
Zilbeti: biłúri (?)
Zugarramurdi: [ez da galdetu]

Lapurdi

Ahetze:
Arrangoitze: *þúloón
Azkaine: laátsá (mark.)
Bardoze:
Beskoitze: *þúlun
Donibane Lohizune:
Hazparne:
Hendaia:
Itsasu: þúlun (?)
Makea:
Mugerre: [ez da galdetu]
Sara: ekruá (mark.) (?), *uðémutára (mark.)
Senpere: aþíſa
Urketa:
Uztaritze:

Nafarroa Beherea

Aldude:
Arboti:
Armendaritze: [ez da galdetu]
Arnegi: *þúloñ
Arrueta: érotiña
Baigorri:
Bastida:
Behorlegi: [ez da galdetu]
Bidarrai: [ez da galdetu]
Ezterenzubi: biš, manéta
Gamarte:
Garrüze: [ez da galdetu]
Irisarri: ándaſts

Izturitz: [ez da galdetu]

Jutsi:

Landibarre:

Larzabale: aþíſ

Uharre Garazi: *búlon

Zuberoa

Altzai:

Altzürükü: tſařyá (mark.)

Barkoxe:

Domintxaine:

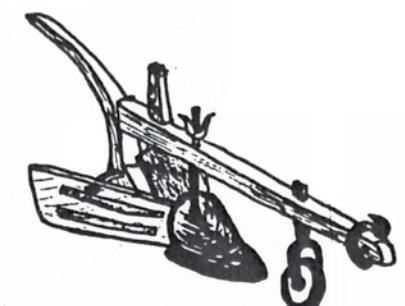
Eskiula: bulú, bís

Larraine: bulú (?)

Montori:

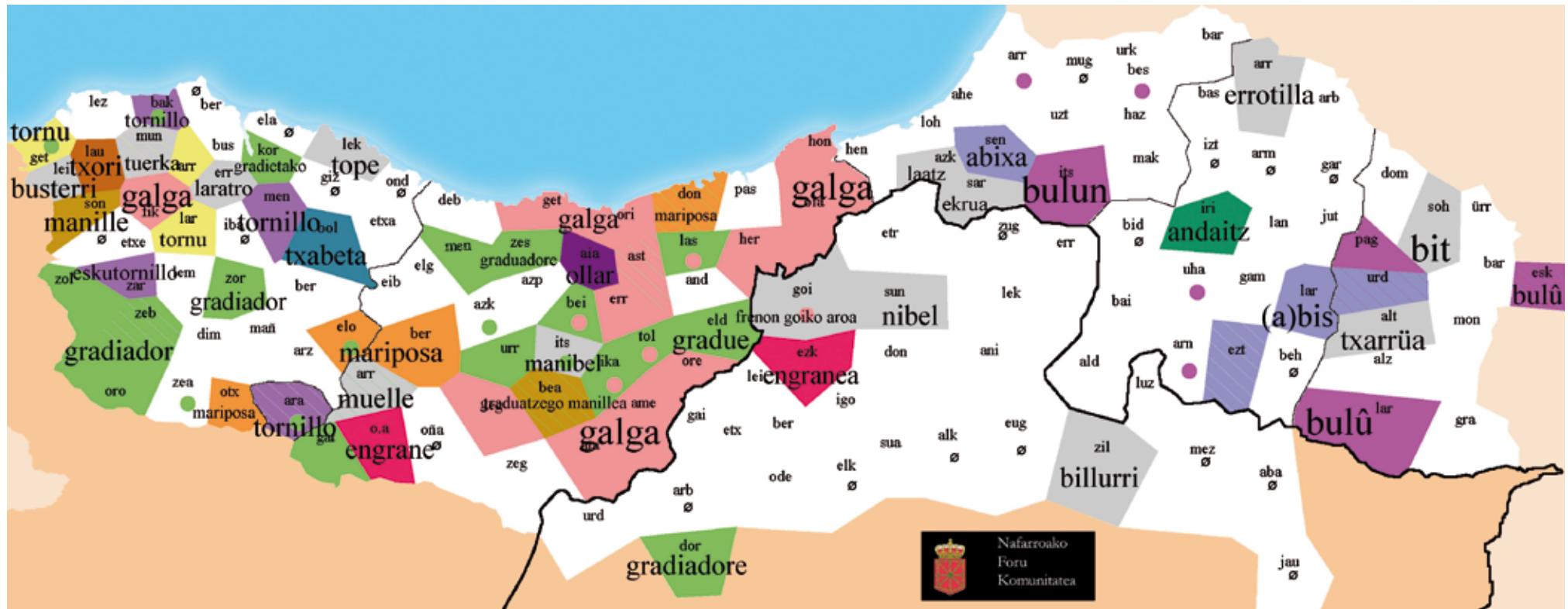
Pag be: bíš, bulúŋ

Ürrüstoi:



1630. Mapa: telera (del arado) / régulateur / plow pin

GALDERA: 39090 ALEANR: I, 141



(a)bis
bulun
galga
graduator(e)
txori
mariposa
(esku)tornillo
manilla
engrane
tornu
ollar
andaitz
txabeta
bestelakoak

- Golde-orratzaren inklinazioa eta sakonera graduatzen duen zurezko edo burdinazko piezaren izena bildu da.
- Zenbait herrian piezaren erabilaren gaineko oharrak jaso dira: Bolibarren "txábeta" jaso da eta golde txikiek ez zutela horrelakorik izaten azaldu du lekuoak; Amezketan norberak zenbat galgatu, hainbeste sartzen zela muturra lurrean; Andoainen azkoin bat estutu edo lasaitu behar izaten zela; azkenik, Hendaian, eskugoldeari dagokionez, norberak bere indarrez neurten zuela lanaren sakonera; brabanari dagokionez, aldiz, burdina batekin.
- **Bestelakoak:** billurri (Zilbeti), bit (Sohüta), busterri (Leioa), ekrua (Sara), errotilla (Arrueta), frenon goiko aroa (Goizueta), giltze (Leioa), karraka (Aramaio), laatz (Azkaine), laratro (Errigoiti), maneta (Ezterenzubi), manibel (Ezkio-Itsaso), muelle (Arrasate), nibel (Sunbilla), tope (Lekeitio), tuerka (Mungia), txarrü (Altzürükü), urdemutur (Sara), usillo (Zeberio).
- Bakio:** Tornilloa sabaldu gorá edo bera. Gorá sakonduteko eta berá asalduteko.
- Arrasate:** Gradiau. Muellie ixingo d'au. Asalau edo barrurau erosteko. Estutu in biosu da altzau iten dau gora.
- Legazpi:** Gálgea jétxi, gálgea jásio, óla itz eitte zan oneatio. Zulo tauzke onek eta zulo ortan burnin bat sartuko zan, zulotik zulora bakarrik euko zon neurrie. Ta ziri bat sartuko zikon, burdiña o egurrezko at zulo oitan da...
- Aia:** "Gradíatu" esáte giñún; "óllarra" re esate giñún; émen góyen boróbilla... "óllarrai ema yók!". Abánikua bezela. "Gradíatzekua emán" géyo...
- Ezkurra:** Lurre sendoa bazen... pues, beragotik eamaitten tzun, baño armala edo zea bazen, goragotik, ariñego sartzeko [l'énganéa"z].
- Arrueta:** Brabanta beste gisa at zen, gañian bazian errotilla at ta ordian hire peko ganita altzatzen tzian edo behitizen... hortaik erregulatzen tzian.
- Domintxaine:** Bisatzen hien, hamost edo hooi zantimetra, harria zen lekhian alta...